

האנתולוגיה של עזרא המנחם

— מאת מרדכי אבישי —

באותם עולמות עשירים שהסופרים ה"עבריים" פרשו לסניו והם חורגים הרחק ממסגרת העיר והסביבה. אהבתו ל"ספרות הינה אהבה שאינה תלויה בדבר, הוא ניוון ממנה בדרכו לבית הספר, בשעת עבודתו כשליח בבנק, בלילות הירושלמיים הקרים. היא מקרינה עליו ועל כל חייו.

ברשימתו על ישורון קשת מספר עזרא המנחם, כי בשלהי שנות העשרים קנה תמונה של חברי אגודת הסופרים בוועידתם ותלה אותה בחדרו: "גא, הייתי עליה. תכופות חשתי ברחשי אהבה סמויים היוצאים ממני אליה ודומה היה עלי שאף הם, הסופרים, נר"טים לי חסד וחיבה." ברוב רגש הוא מספר על דבורה בארון ידועת-החולי והעצובה, שהסתגרה במשך שנים ב"ביתה שבתל-אביב; על יצחק שנזר, שהיה משליט רוח של שובבות-נעורים וצהלה בכל מקום אליו בא, על היים הזו שדוק של מסתורין היה משוך עליו בימי שבתו הראשונים בירוש"לים: על המשורר עדין הנפש והביטוי מרדכי טמקין, אשר שמר על עדינותו למרות המהלומות שהנחיתו עליו ה"חיים — ולא הזכרנו אלא מעט מן הסופרים, שלהם מוקדשים דפי הספר „האנתולוגיה שלי“.

יש והמנחם אומר את דברו במרומו, נזקק לפכים קטנים, להתרשמויות ש"ליות כביכול כדי להאיר דמות זו או אחרת ויש שהוא אינו מביא את רישור"מו לידי גמר, קוטע אותו בפתאומיות, בשעה שהיית רוצה להוסיף ולקרוא... ואף זו עדות לשבחן של הרשימות.

באמצעים חסכוניים מאד, בלתי יומ"רניים, מנסה המנחם לשרטט קטע של דיוקן, קוראופי ודרן-כתיבה. ותוך כדי כך מחגלה לסנינו גם טפח מעול"מו של הכותב, שהוא המספר-הקורא.

הוא עצמו מציין זאת, בדברו על הטבעיות בסיפורי אשר ברש, אשר משכה את לבו: „אל תכונה זו נוספה עוד אחת, הלא היא המתנינות, הילוכו השקט, לשונו שהיתה מתחלקת לה מפיו, צלולה, רכה ומתפוררת בפי הקורא כעוגה פריכה. יודע אני כי הדברים הללו שאני שואב מזכרוני תי הראשונים על פגישתו עם סיפורי אשר ברש מעידים, כמובן, גם על הקורא, על אופיו, נטיותיו ומשאת"נפשו“.

לא אחת מתמוג נופה של ירושלים בנופים הספרותיים, הצומחים. וחיים בנפשו הרגישה של הצעיר המסתכל סביבו — ומבטו מעבר לזה, נעוץ

עזרא המנחם, הסופר והעורך, שזכה השנה בפרס ירושלים לספרות יפה על ספרו „סיפורי העיר העתיקה“, הגיש לנו עתה ספר צנוע ומיוחד במינו: „האנתולוגיה שלי“, הנושא כותרת-משנה „סיפורים על סופרים“ (הוצאת „עקד“).

אמרנו „ספר מיוחד“ — והכוונה בעיקר לטעם הסגולי שמשאירים ה"דברים, ולא רק על שום הקושי לסווגם בקטגוריות ידועות של דברי-ביקורת או זכרונות. בטעם זה חשנו עוד כאשר שמענו את הדברים ברדיו לפני כמה שנים, או כאשר הופיעו הרשימות בעתון. אולם כאשר כונסו עתה הרשימות יחד, יוצרות אווירה מוחשית יותר ומחריפות את טעם הקריאה.

קשה במקצת להגדיר אווירה וטעם אלה. זוהי אווירה הנרקמת לרוב על רקעה של ירושלים בעבר, מתוך יחס פנימי עמוק של נער צמא-דעת ושוחר-ספרות אל סופרים נערצים עליו, שאת פרקי-יצירתם הוא מחפש בדחילו ורחימו על דפי העתונות הספרותית דאו ובספרים פשוטים בצורתם הגרא"פית, שהוציאו חלוצי המו"לות העב"רית. הקשר הראשוני, שעזרא המנחם הצעיר קושר עמהם, הוא באמצעות יצירתם. אחר כך יש ומצטרף לכך זכרון רחוק של פגישה באקראי ב"רחוב, האזנה לשיחו של סופר אחד וביקור בביתו של אחר, מראה ביתו או ארשת-פניו: שברי דברים, ניצור"צות של התגלות, המשמשים להעלאת דמות.